

भरतपुर खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड
भरतपुर, चितवन

प्रशासन सेवा, छैठौं तह सहायक प्रशासन अधिकृत पदको खुल्ला तथा
आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

भाग -१ लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तिर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अंकभार	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान र सामाजिक अध्ययन	१००	४०	बस्तुगत बहुउत्तर	२५	५०	१ घण्टा १५ मिनेट
				छोटो छोटो उत्तर	८	४०	
				लामो उत्तर	१	१०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	बस्तुगत बहुउत्तर	२५	५०	३ घण्टा
				छोटो छोटो उत्तर	८	४०	
				लामो उत्तर	१	१०	

भाग -२ कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वाता (Computer Skill Test and Interview)

विषय	पूर्णाङ्क	उत्तिर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	२०		प्रयोगात्मक (Practical)	१५ मिनेट
अन्तर्वाता (Interview)	३०		मौखिक (Oral)	

द्रष्टव्य : उम्मेदवारहरुले ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु

- लिखित परीक्षाको माध्यम सरकारी कामकाजको भाषा नेपाली हुनेछ ।
- बस्तुगत बहुउत्तर प्रश्न गल्ती गरेकोमा २० प्रतिशत अंक काटिनेछ ।
- भाग १ को लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरु मात्र भाग २ को अन्तर्वाता र कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test) मा सम्मिलित हुन पाउनेछन् ।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरु परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनुपर्दछ ।
- पाठ्यक्रममा लागू हुने मिति : २०७१।५।२५

भरतपुर खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड

भरतपुर, चितवन

प्रशासन सेवा, छैठौं तह सहायक प्रशासन अधिकृत पदको खुल्ला, तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

समय : १ घण्टा १५ मिनेट

पूर्णाङ्क : १००

प्रथम पत्र - सामान्य ज्ञान र सामाजिक अध्ययन

१. भूगोल र जनसंख्या

१.१ विश्व भूगोलको सामान्य जानकारी

- १.३.१ पृथ्वीको बनौट
- १.३.२ महासागर
- १.३.३ महादेश र भौगोलिक क्षेत्र
- १.३.४ अक्षांश, देशान्तर
- १.३.५ महादेशिय स्थानान्तर
- १.३.६ अन्तराष्ट्रिय तिथि रेखा
- १.३.७ व्यापारिक वायु, मनसुन
- १.३.८ अन्तराष्ट्रिय समय
- १.३.९ ग्रहण (सूर्य, चन्द्र)
- १.३.१० ब्रम्हाण्ड सम्बन्धी सामान्य ज्ञान

१.२ नेपालको भौतिक एवं प्राकृतिक पक्ष

- १.२.१ प्राकृतिक स्रोत तथा साधनहरुको किसिम, उपलब्धी, वर्तमान अवस्था र संरक्षणका प्रयासहरु
 - १.२.१.१ बन
 - १.२.१.२ माटो
 - १.२.१.३ नदी तथा ताल
 - १.२.१.४ खनिज पदार्थ
- १.२.२ देश विकासको परिप्रेक्षमा उचाई पक्षबाट हुने विविधता र विकाशमा योगदान
- १.२.३ नेपालको विभिन्न धरातलिय स्वरूपको किसिम प्राकृतिक बनौट तथा तिनको विशेषता
- १.२.४ देश विकाशमा जल स्रोतको महत्व र प्रचुरतालाई ध्यानमा राखी नेपालका मुख्य नदीहरुको उत्पत्ति स्थल, बहाव, प्रकृति र उपादेयता
- १.२.५ हावापानी विशेषता, किसिम र हावापानीको विविधताबाट आर्थिक तथा सामाजिक क्रियाकलाप तथा रहन सहनमा भिन्नता

१.३ नेपालको भौगोलिक अवस्थाले आर्थिक क्षेत्रमा पार्ने प्रभावहरु

- १.३.१ भूपरिवेष्ठित राज्यले सामाना गर्नुपर्ने बाध्यता तथा चुनौती
 - १.३.१.१ भूराजनैतिक अवस्था
 - १.३.१.२ भूपरिवेष्ठित राज्यको रुपमा नेपाल
- १.३.२ धरातल र हावापानी अनुसार विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा भएका कृषि, पशुपालन, तथा फलफूल खेतीको विश्लेषणात्मक अध्ययन
- १.३.३ औद्योगिक विकासमा भौगोलिक अवस्थाको प्रभाव
- १.३.४ अन्तराष्ट्रिय व्यापारमा भूपरिवेष्ठित देशले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका र चुनौती

१.४ नेपालको जनसंख्या र बसोबास

- १.४.१ नेपालको जनसंख्या र बसोबास
- १.४.२ बसाई सराईको वर्तमान अवस्था र यसबाट आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक क्षेत्रमा पार्ने प्रभावहरु

- १.४.३ नेपालको विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रहरूमा बसोबासको किसिम, निर्माण सामग्रीको उपयोग र बस्ती विकासको क्रममा भू-आकृति र हावापानीको प्रभाव
- १.४.४ चालु योजनामा नेपाल सरकारको जनसंख्या निति तथा कार्यक्रम
२. **इतिहास, संस्कृति र सामाजिक व्यवस्था**
- २.१ विश्व इतिहासको सामान्य जानकारी
 - २.१.१ मध्यकाल
 - २.१.२ पुनर्जागरण (Renaissance/ Reformation)
 - २.१.३ आधुनिककाल
 - २.१.४ विश्वका प्रमुख ऐतिहासिक घटनाहरू
 - २.१.४.१ म्याग्नाकार्टा र यसको पृष्ठभूमि
 - २.१.४.२ फ्रान्सको राज्यक्रान्ति
 - २.१.४.३ प्रथम विश्वयुद्ध
 - २.१.४.४ द्वितीय विश्वयुद्ध
- २.२ नेपालको प्राचीन इतिहास
 - २.२.१ नेपालको संस्कृति र धार्मिक परम्पराको विकासमा विभिन्न राजवंशहरूको (किराँत, लिच्छवि, मल्ल, बाइसे, चौबिसे राज्यहरू सिमरौनगढको संस्कृति तथा अन्य टुक्रे राज्यहरू र शाह) देन
- २.३ नेपालको सांस्कृतिक सम्पदाको अध्ययन
 - २.३.१ नेपालको संस्कृति र धार्मिक परम्पराको विकासमा विभिन्न राजवंशहरूको -किराँत, लिच्छवि, मल्ल, बाइसे चौबिसे राज्यहरू सिमरौनगढको संस्कृति तथा अन्य टुक्रे राज्यहरू र शाह) देन
- २.३ नेपालको सांस्कृतिक सम्पदाको अध्ययन
 - २.३.१ सांस्कृतिक सम्पदाको स्थिति, महत्व र संरक्षणका प्रयासहरू
 - २.३.२ सांस्कृतिक सम्पदाको विशेषता
 - २.३.३ सामाजिक वर्गीकरण र संरचनाहरू
 - २.३.४ नेपाली समाजमा धार्मिक सहिष्णुता समन्वयवाद
- २.४ नेपालको चीन र भारतसितको सम्बन्ध
- २.५ धार्मिक व्यक्तित्वहरू
 - २.५.१ आद्य शंकराचार्य
 - २.५.२ वेदव्यास
 - २.५.३ वाल्मीकि
 - २.५.४ गौतम बुद्ध
 - २.५.५ तपसी महागुरु फाल्गुनानन्द
 - २.५.६ गुरु नानक
 - २.५.७ महावीर जैन
 - २.५.८ जेसस क्राइष्ट
 - २.५.९ पैगम्बर महम्मद
- २.६ बहुल समाजका विशेषताहरू र त्यस सन्दर्भमा नेपाली समाज
- २.७ नेपालका विभिन्न जाति जनजाति र अन्य समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था, रहन सहन
 - २.७.१ हिमाली प्रदेशका जात/जाति/समुदायहरू
 - २.७.२ मध्य पहाड र उपत्यकामा जात/जाति/समुदायहरू
 - २.७.३ तराईका जात/जाति/समुदायहरू
- २.८ भाषा साहित्य
 - २.८.१ भाषा
 - २.८.१.१ नेपाली भाषा र यसको समुन्नयन
 - २.८.१.२ नेपालका अन्य भाषाहरू र तिनीहरूको समुन्नयन

- २.८.१.३ भारोपेली परिवार
- २.८.१.४ द्रविड परिवार
- २.८.१.५ चिनिया तिब्बती वा भोट वर्मेली परिवार
- २.८.१.६ आग्नेय परिवार
- २.८.२ साहित्य
- २.८.२.१ नेपाली भाषा र नेपालमा बोलिने अन्य भाषाहरूका साहित्यिक परम्परा र वर्तमान अवस्था
- २.९ कला संगीतको परम्परा र वर्तमान अवस्था
 - २.९.१ वास्तुकला
 - २.९.२ चित्रकला
 - २.९.३ मूर्तिकला
 - २.९.४ नृत्य संगीत
 - २.९.५ काष्ठ कला
- २.१० सामाजिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
 - २.१०.१ सामाजिक रूपले पिछडिएका जनजाति वर्ग ,समुदायहरूको उत्थानका प्रयासहरू, समस्या र सम्भावनाहरू
 - २.१०.२ महिला,बालक ,बृद्ध र असहायहरूको सामाजिक सुरक्षा
 - २.१०.३ सामाजिक परिवर्तनका लागि सुधारका प्रयासहरू एवं चुनौती र सम्भावनाहरू
- २.११ राष्ट्र निर्माणका प्रयासहरू, चुनौती र सम्भावनाहरू

३. राजनीतिक र प्रशासनिक व्यवस्था

- ३.१ अन्तराष्ट्रिय विचारकहरू
 - ३.१.१ सुक्रात (Socrates)
 - ३.१.२ अरस्तु (Aristotle)
 - ३.१.३ कौटिल्य (चाणक्य)
 - ३.१.४ कन्फ्युसस्
 - ३.१.५ अब्राहम लिंकन
 - ३.१.६ कार्लमार्क्स
 - ३.१.७ लेनिन
 - ३.१.८ महात्मा गान्धी
 - ३.१.९ माओत्सेतुङ्ग
- ३.२ नेपालको राजनीतिक घटनाक्रम
 - ३.२.१ नेपालको एकिकरण देखि २००७ साल सम्मको राजनीतिक अवस्था
 - ३.२.२ २००७ सालको क्रान्ति
 - ३.२.३ २००७ सालदेखि हालसम्मको राजनितिक बिकासक्रम
 - ३.२.४ २०४६ सालको जन आन्दोलन र यसका उपलब्धी
 - ३.२.५ २०६३ सालको जन आन्दोलन र यसका उपलब्धी
- ३.३ नेपालको प्रशासनिक बिकासक्रम
 - ३.३.१ बि.सं. १८२५ देखि १९०३ सालसम्मको प्रशासनिक सिंहावलोकन
 - ३.३.२ बि.सं. १९०३ देखि २००७ सालसम्मको प्रशासनिक गतिविधी
 - ३.३.३ बि.सं. २००७ देखि २०४६ सालसम्मको प्रशासनिक व्यवस्था
- ३.५ नेपालमा निजामति सेवाको बिकास
- ३.६ वर्तमान केन्द्रिय प्रशासनको संरचना र कार्य पद्धति
- ३.७ स्थानीय प्रशासनको संरचना र यसमा जनसहभागिता
- ३.८ नेपालको परराष्ट्र नीति र यसका मूल आधारहरू
- ३.९ प्रशासनमा देशको सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक र सांस्कृतिक वातावरणको प्रभाव
- ३.१० सुशासन र नागरिक समाज

- ३.१०.१ सुशासनको अवधारणा र आधारभुत तत्वहरू
- ३.१०.२ नागरिक समाजको अवधारणा
- ३.१०.३ नागरिक वडापत्र (Citizen Charter) बारे सामान्य जानकारी
- ३.११ प्रशासकिय व्यवसायिकता र यसका तत्व
 - ३.११.१ व्यवसायिकताको अवधारणा र यसका तत्वहरू
 - ३.११.२ सार्वजनिक प्रशासन व्यवसायिकताको महत्व र आवश्यकता
 - ३.११.३ सार्वजनिक सेवामा नैतिक मूल्य र मान्यता (Ethical Values & Norms)
 - ३.११.४ भ्रष्टाचार, यसले श्रृजना गर्ने समस्या र निराकरणका उपाय
४. **आर्थिक पक्ष**
 - ४.१ नेपाली अर्थतन्त्रका विशेषताहरू
 - ४.१.१ कृषि अर्थतन्त्रमा आधारित अर्थ व्यवस्था र मानवीय तथा प्राकृतिक स्रोत र साधनहरू
 - ४.१.२ भूपरिवेष्ठित अर्थतन्त्र
 - ४.१.३ द्वैध अर्थव्यवस्था
 - ४.१.४ वैदेशिक सहयोग निर्भरता
 - ४.२ अर्थ व्यवस्थाका मुख्य स्रोतहरूको संक्षिप्त जानकारी
 - ४.२.१ कृषि क्षेत्र
 - ४.२.२ वाणिज्य व्यापार क्षेत्र
 - ४.२.३ उद्योग/पर्यटन क्षेत्र
 - ४.३ आर्थिक विकासका लागि विभिन्न भूमिका निर्वाहकर्ताहरू
 - ४.३.१ सरकारी क्षेत्र
 - ४.३.२ निजी क्षेत्र (गैह्र सरकारी संस्थाहरू, सहकारी, सामुदायिक संगठन आदि समेत)
 - ४.३.३ सरकार र निजी क्षेत्रको साभेदारी
 - ४.३.४ सार्वजनिक संस्थानहरू
 - ४.३.५ सार्वजनिक कम्पनीहरू
 - ४.३.६ अन्तराष्ट्रिय विकास साभेदारहरू
 - ४.४ नेपालमा योजनाबद्ध विकासका प्रयासहरू
 - ४.४.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि
 - ४.४.२ चालु आवधिक योजना
 - ४.४.२.१ उद्देश्य र प्राथमिकताहरू
 - ४.४.२.२ प्रमुख निति र रणनितिहरू
 - ४.४.२.३ स्रोत र साधनको परिचालन
 - ४.४.२.४ साधनको बाँडफाँड
 - ४.४.२.५ उपलब्धीहरू
 - ४.४.२.६ योजनाबद्ध विकासका लागि भविष्यमा चाल्नु पर्ने कदमहरू
 - ४.५ विश्वव्यापीकरण र नेपाल
 - ४.५.१ निजीकरणको उपादेयता
 - ४.५.२ नेपालमा निजीकरणको आवश्यकता
 - ४.५.३ संचालनमा निजीकरण
 - ४.५.४ व्यवस्थापनमा निजीकरण
 - ४.५.५ देश विकासको लागि विकास क्षेत्रको अवधारणा र भूमिका
 - ४.५.६ वर्तमान अवस्थामा नेपालमा संचालित प्रमुख उद्योगहरूको अध्ययन, स्थापना, पक्ष, औद्योगिकीकरणका कारणहरू, कच्चा पदार्थको किसिम र उपलब्धता, बजार तथा औद्योगिक कठिनाई
 - ४.६ विश्वव्यापीकरण र नेपाल
 - ४.६.१ वैदेशिक व्यापार
 - ४.६.२ वैदेशिक लगानी
 - ४.६.३ वैदेशिक सहायता

- ४.६.४ नेपालको बिकासमा अन्तर्राष्ट्रिय वित्तिय संस्थाहरु
- ४.६.५ नेपालका केन्द्रिय बैंक तथा बाणिज्य बैंकहरुको भुमिका
- ४.७ विश्वव्यापार संगठन र नेपाल
- ५. **बिज्ञान प्रविधि र नवीन गतिविधि**
- ५.१ जैविक विविधताको अवधारणा, जैविक विविधता संरक्षणमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा संरक्षण क्षेत्रहरु बारेमा सामान्य जानकारी
- ५.२ जैविक प्रविधि र यसको प्रयोग बारे सामान्य जानकारी
- ५.३ जनस्वास्थ्य, दुर्व्यसन, र सरुवा तथा असाध्य (Incureable) रोगहरु सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- ५.४ केही प्रमुख वैज्ञानीकहरु र तिनका योगदान
 - ५.४.१ आर्किमिडिज (Archimedes)
 - ५.४.२ ग्यालिलियो ग्यालिले (Galileo Galilie)
 - ५.४.३ आइज्यका न्यूटन (Isaac Newton)
 - ५.४.४ जोन डाल्टन (John Dalton)
 - ५.४.५ माइकल फेराडे (Michael Faraday)
 - ५.४.६ चार्ल्स डार्विन (Charles Darwin)
 - ५.४.७ लुइस पास्चर (Louis Pasteur)
 - ५.४.८ थमस अल्वा एडिसन (Thomas Alva Edison)
 - ५.४.९ म्याडम म्यारी क्यूरी (Madam Marie Curie)
 - ५.४.१० गुग्लीम्मो आईन्स्टाईन (Guglielmo Marconi)
 - ५.४.११ अल्बर्ट आईन्स्टाईन (Albert Einstein)
- ५.५ जेनेटिक इन्जिनियरिङ्ग सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- ५.६ सूचना प्रविधि, उपयुक्त प्रविधि (Appropiate Technology) तथा बैकल्पिक उर्जाका अवधारणा र यसको प्रयोगबारे सामान्य जानकारी
- ५.७ क्षेत्रीय संगठनहरु (सार्क, आसियान, युरोपियन युनियन)
- ५.८ सयुक्त राष्ट्रसंघ र यसका प्रमुख अंगहरु
 - ५.८.१ सयुक्त राष्ट्रसंघ र क्षेत्रीय संगठनहरुमा नेपालको भुमिका
- ५.९ दिगो बिकास र बातावरण
 - ५.९.१ दिगो बिकासको अवधारणात्मक पक्ष, यसको महत्व र सान्दर्भिकता
 - ५.९.२ बातावरण र दिगो बिकास बीचको अन्तरसम्बन्ध
 - ५.९.३ बातावरण सम्बन्धी समस्याहरु
 - ५.९.४ बातावरण संरक्षणका आधारभुत पक्षहरु
- ५.१० लैगिंक समानता र लैगीक समता (Gender Equality and Gender Equity)
 - ५.१०.१ लैगिंक समानता
 - ५.१०.२ लैगिंक समता र लैगिंक समानता बिचको भिन्नता
 - ५.१०.३ बिकासमा लैगिंक मूल प्रवाहीकरण (Gender Mainstreaming in Development)
 - ५.१०.४ लैगिंक समानता र महिला सशक्तिकरण (Women Empowerment)
- ५.११ मानव अधिकार र नेपाल प्रतिबद्धता
 - ५.११.१ मानव अधिकारका आधारभुत पक्षहरु
 - ५.११.२ मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रसंघीय बडापत्र
 - ५.११.३ मानव अधिकार प्रति नेपालको प्रतिबद्धता
 - ५.११.४ महिला अधिकार र नेपाल प्रतिबद्धता
- ५.१२ विश्वका समसामयिक गतिविधि सम्बन्धी जानकारी (राजनीतिक, वैज्ञानीक, आर्थिक, सामाजिक, खेलकुद आदिका घटनाहरु)

भरतपुर खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड

भरतपुर, चितवन

प्रशासन सेवा, प्रशासन समुह, छैठौं तह सहायक प्रशासन अधिकृत पदको खुल्ला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

समय : ३ घण्टा

पूर्णाङ्क : १००

द्वितीय पत्र - प्रशासन

१. सार्वजनिक प्रशासन

सरकारको अर्थ, शक्ति पृथकीकरण र शक्ति सन्तुलनको अवधारणा, सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा: परिचय तथा परिभाषा, उद्देश्य, कार्य क्षेत्र, सार्वजनिक प्रशासन र निजी (व्यापारिक) प्रशासनको समानता र भिन्नता, राजनीति तथा प्रशासन, नीति निर्माण, विश्लेषण तथा कार्यान्वयनमा प्रशासनको भूमिका, सार्वजनिक प्रशासन र राजनीति बीचको सम्बन्ध तथा सीमा, निर्णय लिने प्रक्रिया (Decision Making Process), सार्वजनिक प्रशासनका संचालन विधिहरू, समन्वय : अर्थ, महत्व र समन्वयका तरिकाहरू, अधिकार प्रत्यायोजन, अधिकार निक्षेपण (Devolution), सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन, वार्ता गर्ने तरिका तथा शीपबारे सैद्धान्तिक ज्ञान, अभिलेख व्यवस्थापन

२. सार्वजनिक कर्मचारी प्रशासन

परिचय तथा परिभाषा, उद्देश्य, कार्यहरू, सार्वजनिक प्रशासनमा जनशक्तिको स्थान, उत्प्रेरणाको परिचय, उत्प्रेरणाको लागि मौद्रिक तथा गैरमौद्रिक प्रोत्साहन, Incentive हरूको भूमिका, मनोबल तथा मनोबललाई प्रभाव पार्ने तत्वहरू, केन्द्रीय कर्मचारी निकाय (Central Personnel Agency) र संचालन (Operating Personnel Agency) निकायको अवधारणा

३. विकास प्रशासन

परिचय तथा परिभाषा, विकास प्रशासन र परम्परागत प्रशासनमा भिन्नता, विकास प्रशासनमा हुनुपर्ने गुणहरू, विकास प्रशासनका चुनौती तथा संभावनाहरू, विकास सम्बन्धी अवधारणाहरू, आर्थिक वृद्धि तथा आर्थिक विकास, सामाजिक परिवर्तन तथा सामाजिक विकास, राजनैतिक संस्कृति तथा राजनैतिक विकास, मानव विकास, विकास योजना तथा विकास परियोजना, विकास योजना तथा परियोजना बीचको सम्बन्ध, परियोजना चक्र

४. आर्थिक प्रशासन र सार्वजनिक वित्त प्रशासन

आर्थिक प्रशासनको अर्थ र क्षेत्र, आर्थिक प्रशासनको प्रमुख कार्यहरू, सार्वजनिक प्रशासनमा आर्थिक प्रशासनको महत्व, बजेटको परिभाषा र किसिम, लाइन आइटम बजेट (Line Item Budget), कार्यक्रम बजेट (Program Budget) र शून्यमा आधारित बजेट (Zero Based Budget), मौद्रिक तथा वित्तीय नीतिको सैद्धान्तिक परिचय, यी नीतिहरू तर्जुमा गर्दा ध्यान पुर्‍याउनु पर्ने तत्वहरू तथा यी नीतिहरूको सार्वजनिक प्रशासनमा महत्व, राजस्व, सार्वजनिक खर्च र सार्वजनिक ऋणको अवधारणाहरूको परिचय, लेखा प्रणालीको सिद्धान्त र नेपाल सरकारको श्रेस्ता प्रणालीको संक्षिप्त परिचय, सार्वजनिक प्रशासनमा आन्तरिक र अन्तिम लेखापरिक्षणको आवश्यकता

५. प्रशासन/व्यवस्थापनका केही प्रमुख पक्षहरू

द्वन्द्व व्यवस्थापन (Conflict Management), संगठनमा द्वन्द्वको अर्थ, द्वन्द्वका श्रोतहरू/कारणहरू र प्रकृति, संगठनमा द्वन्द्वका सकारात्मक तथा नकारात्मक पक्षहरू, द्वन्द्व व्यवस्थापनका उपायहरू, तनाव व्यवस्थापन, तनावका प्रकृति कारण/श्रोतहरू, तनाव व्यवस्थापनका उपायहरू, समय व्यवस्थापनको अवधारणा, दैवी प्रकोप व्यवस्थापन, संकट व्यवस्थापन (Crisis Management), परिवर्तन व्यवस्थापन (Management of Change) को अवधारणा, परिवर्तन व्यवस्थापन गर्दा सामना गर्नु पर्ने समस्याहरू र समाधान गर्न अवलम्बन गर्नु पर्ने उपायहरू, प्रशासनिक उत्तरदायित्व (Administrative Accountability): परिचय तथा परिभाषा, सार्वजनिक उत्तरदायित्वका किसिमहरू, सार्वजनिक उत्तरदायित्वका चुनौति, उत्तरदायित्व बढाउने उपायहरू, अम्बुड्सम्यान (Ombudsman) को अवधारणा, कार्यहरू र यस सन्दर्भमा नेपालको अख्तियार

दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको भूमिका, प्रशासनमा संचार, संचारको महत्व, संचारका तरिकाहरु, संचारका व्यवधानहरु र तिनलाई समाधान गर्ने उपायहरु, व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको महत्व र आवश्यकता

६. केही व्यवस्थापकीय विधिहरु (Management Techniques)

कार्य विश्लेषण (Job Analysis), कार्य विवरण (Job Description), कार्य मूल्याङ्कन (Job Evaluation), कार्य पुष्टीकरण (Job Enrichment), कार्य विस्तृतिकरण (Job Enlargement), संगठन तथा व्यवस्थापन (Organization and Management) पद्धति, व्यवस्थापन परीक्षण (Management Audit), कार्यालय समयको लचकता (Flexi Time), गुण चक्र (Quality Circle), सम्पूर्ण गुणस्तर व्यवस्थापन (Total Quality Management), निरन्तर सुधार विधि (Kaizen), छरितो व्यवस्थापन (Lean Management), परफरमेन्स पे प्रणाली (Performance Pay System)

७. औद्योगिक क्रान्ति र औद्योगिक सम्बन्ध

विश्वमा औद्योगिक क्रान्तिको संक्षिप्त परिचय, औद्योगिक क्रान्तिको प्रभाव, नेपालमा औद्योगिक विकासको क्रम, औद्योगिक सम्बन्धको अवधारणा र नेपालमा यसको अवस्था, औद्योगिक मनोविज्ञान

८. ग्रामीण तथा शहरी विकास

ग्रामीण तथा शहरी विकासका सैद्धान्तिक अवधारणाहरु, ग्रामीण र शहरी विकासको संस्थागत व्यवस्था, स्थानीय श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन, ग्रामीण र शहरी विकास बीचको सम्बन्ध र साभेदारी (Rural-urban Linkage/Partnership), शहरीकरण र शहरी सेवाको व्यवस्थापन, स्थानीय विकासमा जन सहभागिताको महत्व तथा सैद्धान्तिक अवधारणा

९. विकेन्द्रीकरण र स्थानीय सरकार

विकेन्द्रीकरणको अवधारणा र विकेन्द्रीकरण तथा अधिकार प्रत्यायोजन र अधिकार, निक्षेपण (Devolution) बीचका भिन्नताहरु, विकासको लागि विकेन्द्रीकरणको सान्दर्भिकता, विकेन्द्रीकरणको सन्दर्भमा गठन भएका आयोग/समितिहरु र प्रशासन सुधार, आयोगहरुको प्रतिवेदनमा विकेन्द्रीकरण सम्बन्धमा भएका प्रमुख सिफारिशहरु, तिनका कार्यान्वयन र यसबाट प्राप्त अनुभव, स्थानीय स्वायत्त सरकारको सैद्धान्तिक अवधारणा, नेपालमा स्थानीय स्वायत्त शासनको लागि भएका प्रयासहरु, स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ अनुसार स्थानीय सरकारको स्वरूप र कार्यहरु सम्बन्धी समस्या र सम्भावनाहरु

१०. संविधान र ऐन नियमहरु

- १०.१ नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३
- १०.२ भरतपुर खानेपानी व्यवस्थापन बोर्डको कर्मचारी प्रशासन विनियमावली २०६९
- १०.३ भरतपुर खानेपानी व्यवस्थापन बोर्डको आर्थिक प्रशासन विनियमवाली २०६९
- १०.४ सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली
- १०.५ उपभोक्ता संरक्षण ऐन २०५४ र नियमावली, २०५५
- १०.६ जलश्रोत ऐन, २०४९, तथा जलश्रोत नियमावली, २०५०,
- १०.७ खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड ऐन, २०६३
- १०.८ खानेपानी महशुल ऐन, २०६३
- १०.९ लेखापरीक्षण ऐन, २०४८
- १०.१० आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५
- १०.११ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९